

Стоян Жерев

ТОПОНИМЪТ ШУБАЛЕК/ШУБАЛЯК

Местността *Шубалец/Шубаляк* се намира в землището на с. Ковачевица, Гоцделчевска околия (моето родно място). До средата на миналия век тази местност бе в самия югоизточен край на селото, в непосредствена близост до последните къщи и училището. Тя представлява предимно овощни градини, както и зеленчукови градини, един земен скат от десетина декара. През 50-те години на XX век бе променен застроителният план на селото с оглед на прокарване на път, при което бяха съборени или частично отсечени десетина възрожденски къщи. На собствениците бе разрешено да построят нови къщи върху терени след Шубалец, които съставиха т. нар. Нова махала (и тя почти не съществува вече), и така местността остана в обсега на селото.

Името *Шубалец/Шубаляк* не е отразено от Й. Н. Иванов в “Местните имена в Гоцделчевско (Неврокопско)”, С., 1996, което е и една от причините за представянето му на тази конференция.

Името, според мен, е изключително интересно както с формата си, с наличните звукови промени и със своята етимология.

Народна етимология на названието не ми е известна. Представям топонима с двоен изговор на ятовата формообразуваща наставка, защото така съм го долавял. Все пак, преимущественият изговор е *Шубаляк*, в съответствие с поголовното якане в местния говор (срв. *чувяк, дяте, нящо, сяно, ряка* и под.). Той се подкрепя и от изговора на друга местност – Гюляк (горната равнинна част на полупланински скален масив, на 2 км. западно от Ковачевица). Трябва обаче да посоча, че наставка *-ак/-ек* в местната топонимия е слабо застъпена.

Етимологическият анализ на формата *Шубаляк* най-напред ни насочва към изясняване на строежа на названието и откриване на семантичния носител. Ако вземем предвид, че в *шубал* е налице често срещаното и неконтролируемо редуване на гласни след *ш, ж, ч* (напр. от типа *шавар – шивар – шувар – шевар* и под.), е логично да

предположим, че *шубал* е в същност *шибал*, т. е. стигаме до сравнително прозрачна и правдоподобна топонимна структура. Това твърдение се подкрепя и от живите в местния говор форми, като *шибам*, *шибвам*, *шибалка* (пръчка). Учителската показалка децата наричат шибалка.

Известно е, че наставката *-ак* структурира апелативи със събирателна семантика (срв. *трънак*, *ракитак*, *върбалак*, *шубрак*). По семантиката на суфикса *-ак* от изброените примери е логично да допуснем и да приемем, че шубалък е “обрасло с шибалки място”. Основната подкрепа на твърдението е живата форма *шибалка*.

На много места в българската територия съществуват названия, образувани на основата на старобългарското **шиба** “пръчка” (според Миклошич) със значение “дребна гора”, т. е. гора с млади шибаци клони, срв. *Шибето* в Пирдопско, *Шобака* и *Шибльовица* в Разложко, *Шибакливи рът* в Панагюрско и др.

Следователно *Шубалък* означава място, обрасло с дръвчета и храсти.

Топонимът *Шубалък* е и важно историческо свидетелство за характера на заселниците и основателите на с. Ковачевица. Названия като *Шубалък*, *Голаба* и др. потвърждават изконно българския характер на заселниците на с. Ковачевица и областта в Западните Родопи.